

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

XIII. Ignorantia Facti, non Juris excusat,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

aliquando defectum discretionis obnoxii sint deceptionibus, damnisque; atque idcirco adversus hominum calliditatem & circumventiones speciali Juris favore muniendi viderentur, l. 1. pr. ff. de Minoribus.

REGULA XIII.

Ignorantia Facti, non Juris excusat.

SUMMARIUM.

1. Ignorantia differt ab Errore.
2. Alia Facti est & alia Juris:
3. Alia Probabilis seu Invincibilis, alia Vincibilis:
4. Et hæc plerumque Crassa, & aliquando Affectata est.
5. Crassa & affectata non excusat:
6. Sed probabilis, si sit facti alieni:
7. Nisi hoc sciri debuerit & facile potuerit.
8. Objecta difficultates tolluntur.
9. Juris ignorantia non excusat:
10. Nisi jus sit dubium aut persona privilegiata:
11. Vel de incurrenda censura,
12. Aut de damno vitando agatur.
13. Juris periti consulendi sunt, ut non obfit ejus ignorantia:
14. Qua frequenter nocet etiam in delictis.

1. Ignorantiam JCT. aliqui cum Errore, sed perperam confundunt; cum iste in judicio intellectus falso: ignorantia in privatione seu carentia alicujus notitiæ vel scientiæ consistat, S. Thomas in 4. dist. 30. art. 1.
Est autem ignorantia alia Facti, alia Juris, Rubr. & l. 1. ff. de J. & F. J. qua-

rum ista datur, cum quis caret scientiâ legis, vel canonis aut consuetudinis legitime præscriptæ, vg. contractum, quod ultra sortem creditam vi mutui solius aliquid exigitur, esse usurarium, rei Ecclesiæ immobilis alienationem non solennem invalidam, clerici percussione excommunicationem reservatam incurri: illa verò seu Facti ignorantia, cum quis nescit, aliquid actum vel omissum, aut hoc illòve modò peccatum, vg. vi solius mutui aliquid ultra sortem exactum, in alienatione solemnitates non intervenisse, eum esse clericum, qui fuit percussus. Posterior hæc ignorantia aliquando est facti proprii, vg. ante 30. annos prædium à se venditum: aliquando & plerumque alieni, vg. prædium venditum à Titio, vel clericum ab eo percussum.

Utraque hæc Juris & Facti ignorantia aut Invincibilis est aut Vincibilis: in cuius partitionis explicatione multum variant DD. ex quibus aliqui, nec male, advertunt eius membra non eodem modò fumi in utroque foro. In externo enim, in quo scire quilibet præsumitur id, quod ejus status & conditio requirit, invincibilem sive probabilem & justam ignorantiam habere, is solummodo censetur, qui nescit id, quod ejus status & conditio non requirit: contra id, quod ejus status & conditio requirit, nesciens, vincibilem sive non probabilem aut justam ignorantiam habere, ex præsumptione illa judicatur. In interno autem sive Conscientiæ foro invincibilis & inculpabilis ignorantia est, cum quis ignorat id, quod scire hic & nunc non potest, vel quia non incidit per ullam cogitationem aut suspitionem, quâ ad indagacionem moveri potuisset: vel quia, licet inciderit, non tamen habet vel habere potest, à quo rei veritatem edoceatur. Vincibilem autem & culpabilem dicunt, quâ quis ignorat id, quod

quod scire tenetur, & scire hic & nunc, si velit, potest.

Vincibilis ignorantia fere Crassa & aliquando Affectata & Crassa seu supina laborat, qui ad id, quod scire debet, intelligendum nullam vel non debitam adhibet diligentiam; Affectatam, qui id, quod scire deberet, scire non vult, aut etiam, ne sciat, cavet; ut liberius delinquat, juxta illud, *Noluit intelligere, ut bene ageret*, Psalm. 35. v. 4. Laiman *Lib. 1. tractat. 2. cap. 4. n. 4.* & alii TT. qui à peccato excusandi vim, quam in foro interno ignorantia habet, accuratè discussam dabunt.

4. Præsens & externo foro accommodata Regula duas habet partes: quarum una de Facti, altera de Juris ignorantia & non de crassa ac supina; has enim seu Facti seu Juris sint, non excusare, res explorata & ratio perspicua est; quia ignorare, quod scire deberet, atque ejusdem statûs & conditionis homines omnes sciunt, & scire ipse facillè potest, deperditi ac locordis, & propterea inexcusabilis hominis est. *l. Plurimum 3. §. 1. l. Nec supina 6. l. Regula 9. §. 2. ff. de J. & F. J.* cum crassa & supina multo que magis affectata ignorantia, æquiparetur scientiæ, *c. fin. de Constitut. in 6. c. Eos, qui 2. de Temp. Ordinat. in 6.* scire enim, & scire debere ac posse, jure paria sunt, *c. fin. §. Si quis, de Clandest. de spons. & l. si Filius 48. pr. ff. de Fidejuss.*

5. Quare prioris Regulæ partis sensus est *Probabilis & justa facti alieni ignorantia in foro externo excusat*, *l. 1. §. 1. l. In omni 2. Ec. ff. de J. & F. J.* Ratio est; quia aliena facta ob nimiam multitudinem, varietatem, obscuritatem etiam prudentissimos facillè latent ac fallunt; ut propterea in dubio eorum ignorantia præsumatur, *l. Verius 21. ff. de Probat. Alieni*, inquam; quia proprii facti ignorantia non excusat, *c. Ab*

excommunicato 41. de Rescript. & l. Quaquam 7. ff. ad S. C. Vell. quòd nemo prudens præsumatur, ignorare factum suum: nisi hoc antiquum vel intricatum, vel ipse multis negotiis implicatus, aut versatus sit in extremis, Menoch. *Lib. 6. præsumpt. 23. à n. 34.* & Barbosa *ad banc Reg. n. 21.*

6. Exciipiuntur ab hac Regula facta aliena, quæ scire & investigare quis debuit & mediocri diligentia potuit; quòd facta publicè aut valde notabilia ac ponderosa, vel publicè denunciata sint; talium enim factorum ignorantiam non excusare, communis sensus est DD. *cit.* Menoch. *à n. 51.* & Barbosa *n. 22.*

Neque huic Regulæ parti præjudicat; quòd *can. Lectum 34. q. 2.* pœnitentia injuncta sit marito ob concubitum cum sorore uxoris, cujus absentis & mariti ignorantis lectum illa furtivè ingressa erat; quia *can. cit.* decisio pro Regula potius quam contra eam facit; cum eà maritus adulterii reus non habeatur, si affinis suæ factum probabiliter ignoravit. Neque refert; quòd injuncta ei fuerit pœnitentia; quia hoc ad majorem cautelam factum & vel ad tollendum scandalum, vel ad expiendam, si quæ in incestu & adulterio præcavendo negligentia, aut culpa intercessit.

7. Cum eadem non pugnat *l. Cum pararem 36. ff. Famil. herisc.* quòd textu facti error nocuit ei, qui alium in cohæredem, cum non esset, ignorans admisit in divisione hæreditatis; cum nihil repetere potuerit; quia, cum divisio facta fuerit autoritate judicis, eà obtenta restitutioni obnoxia non fuerunt propter autoritatem rei judicata: cujus ea vis est; ut, quod de bonis nostris per errorem ad alium pervenit, repeti, non possit, *arg. l. Ingenuum 25. ff. de Statu hom.* licet repetitio denegata non fuisset, si divi-

lio

no extra iudicium contigisset, *l. Si post divisionem 4. C. de J. & F. J.*

8. Neque contra Regulam est; quod heres ex contractu defuncti tanquam alieno facto conveniatur, etiamsi hoc ignorarit, *arg. l. Pro hereditatis 2. & l. fin. C. de Heredit. act.* hoc enim ideo fit; quod Juris fictione heres una persona reputetur cum defuncto, *Novell. 48. pr.* & in istius jus universum, sicut quoad dominium rerum hereditariarum aliaque commoda, sic etiam quoad onera & debita sive obligationes succedat, *l. Hereditas 62. ff. de R. J.*
9. Posterioris Regulæ partis sensus est, Ignorantia, si sit legis vel canonis vel receptæ consuetudinis, non excusat, subintellige, quoad acquirendum, *l. Juris 7. ff. de J. & F. J.* non etiam quoad rei sue amittenda damnum; cum de vitando damno, sive re sua non amittenda certanti non obest, *l. cit. & l. Error. 8. ff. eadem Rubr.* quò textu relatus Papinianus Generaliter, ait, *omnibus Juris error in damnis amittenda rei sua non nocet.* Ratio Regulæ est; quia leges ab omnibus intelligi & sciri debent, *l. Leges g. C. de LL. nec cuiquam permittitur, eas ignorare aut dissimulare, l. Constitutiones 12. C. de J. & F. J.* adeò; ut Juris ignorantia culpa lata reputetur, eamque præterdens, tanquam propriam turpitudinem allegans, non sit audiendus, Baldus in *l. Cum qui 10. C. ibid.* Bartol. in *l. Quod Nerva 32. ff. Depositi n. 2. & 7. & Gaill. Lib. 2. observat. 48. n. 17.*
10. Exceptionem tamen etiam hæc Regulæ pars admittit Inprimis Juris; cum si hoc non clarum, sed ambiguum controversumque sit, ejus error & ignorantia excuset; ut etiam acquirere volentibus non noceat. Deinde personarum; quia militibus ac minoribus Juris ignorantia etiam in compendiis non obest, *Regula cit.*

§. 1. l. 1. & l. Quamvis 1. C. de J. & F. J. Eandem feminis quoque & rudibus aliis, si quos consulant, Juris peritorum copiam non habeant, non obesse, *arg. l. Regula cit. §. 3.* communis sensus est DD.

Sic etiam restrictæ huic Regulæ parti obijciuntur Juris decisiones; quia sententis Ordinariorum per statuta latis ignorantantes non ligantur, ex Rescripto Bonifacii VIII. *c. fin. de Constitut. in 6.* & ex responso Papiniani, per ignorantiam Juris re sua uti alterum passus sibi non præjudicat & imò generaliter ignorantia suum petentibus non nocet, *l. Qua fidei commissa 79. ff. de Legat. 2.* Simili modò Vlpianus, venia dignum, ait, qui Juris ignorantia aliquid perperam negavit, aut est confessus, *l. De astate 11. §. o. ff. de Interrogat.* Sed expedita responso est ad *c. fin. cit.*; quia istò sermo est de sententis censurarum, ut contrahantur, exigentium contumaciam & potestatis Ecclesiasticæ sub censura punientis contemptum, *c. Sacro 48. de Sent. excom. & c. Ex parte 23. de V. S.* quæ monitionem & sub censura factæ prohibitionis notitiam requirit, ut *Tit. 39. d. n. 16.* est dictum. Equè facillè occurritur responso Papiniani; quia de suo non amittendo & de damno vitando certantibus patrocinatur; ne scilicet cum ipsorum jactura alius locupletetur & continuet alienæ rei iniustam possessionem. Non difficilius est responsum Vlpiani; quia de justo Facti, non de Juris errore exaudiendum est; cum agat de errore negantis, se esse hæredem, quæ facti negatio est.

Eadem pars impugnatur ratione; 12. quia leges aptantur ijs, quæ frequenter & facillè eveniunt, *l. Nam ad ea 5. ff. de LL. frequenter autem & facillè ignorantur Jura;* cum hæc plurima sint, & à maxima hominum parte ignorentur; ut proinde
Juris

Juris quoque ignorantiam exculare conueniens fit. Sed ratio hæc veri speciem maiorem, quam vim habet; quia imprimis personæ rudiores jam sunt exceptæ. Deinde; quia, licet multi fiat, qui Jura ignorant, ea tamen ab omnibus sciri, aut saltem in actibus grauioris momenti prout consulti in judicialibus, & aliquando adhiberi in extrajudicialibus possunt ac debent. Vt proinde scientiæ Juris, ad ipsos pertinentis, præsumptio ipsis quoque sit aptata.

14. Dubium est, an ignorantia excuset in delictis. in quo ex frequentiori DD. calculo Facti, non Juris ignorantia excusat: nisi: ut delinquens mitius puniatur; imò præterea Naturalis ac Divini Juris ignorantia nec ad poenæ mitigationem proficit, l. Si adulterium 38. §. 1. Et ff. ad L. Jul. de Adult. ubi Bruneman. n. & Anton. Matthæ Tit. 3. cap. 6. n. 3. & 4. Quod si humani tantum Juris aliquid vetantis vel etiam præcipientis ignorantiam omnino inculpata fuisse legitime probaretur, transgressorem à poena omninò liberaret, Azor p. 1. Instit. lib. 1. cap. 16. q. 2.

REGULA XIV.

Cum quis in jus alterius succedit, justam ignorantiam causam habere censetur.

SUMMARIUM.

1. Accepto nomini Successio.
2. Sensus & ratio Regula.
3. Heres ignorans poenam præstat ex contractu defuncti.
4. Cujus facti ignorantia illum aliquando,
5. Non semper excusat.

Successionis nomen hoc loco sumitur late; ut non eum duntaxat, qui in vniuersum jus defuncti ab intestato vel ex testamento succedit: sed legatarium quoque & fideio commissarium, donatarium, emptorem & alios, in rebus singularibus aliis succedentes afficiat: imò etiam porrigatur ad Prælatos & alios in dignitate, beneficio, vel officio alteri quouis modo successores, Canisius ad hanc Reg. pr. & Barbofan. 3. Vnde

Regula hæc quædam declaratio proximè præcedentis, ejusque sensus est, In alterius jus & locum succedenti obesse non debet, si id, quod ab autore vel antecessore suo gestum est, ignoret: quod etiam asseritur Regula 42. pr. in Pandectis. Ratio utriusque est; quòd successor reuera alius sit ab autore & antecessore, in cuius jus vel locum succedit: alieni autem facti ignorantia sit iusta, & ignorantem excuset, secundum proximè declaratæ Regulae partem priorem.

Neque Regulae huic vim adimit primò; quòd, si Titius post millena ad certum diem Cajo sub poena 50. promissa ante conuentæ diei aduentum decedat, poenam præstare etiam teneatur hæres, si millena constituto die non fuerint soluta, l. Ad diem 77. ff. de V. O. Et fin. ff. de Nautico, Foen. luculentò argumentò, in alterius jus succedentem justam ignorantiam causam non habere. Sed hoc Regulae vim non eneruat; cum, quòd poena ab hærede præstanda sit, non proveniat ex hæredis factò: & poena etiam præstanda sit, quando solutionis terminus ante hæreditatem aditam est lapsus, l. Ad diem cit. sed ex contractu: ex quo, sicut debita cætera, sic etiam adjectam poenam soluere hæres tenetur, suâ ignorantia ipsi nihil patrocinante, Dynus ad hanc Reg. n. 2. & Bruneman in l. cit. n. 1.

Neque secundo obstat, quòd successor

D d d

non